

Olämpligt fordon med hänsyn till formen av anpassning – under och efter bilstödsperioden samt när anpassningsbidrag har lämnats för första gången

Försäkringskassans ställningstagande

Vid bedömningen av om ett fordon är olämpligt med hänsyn till den form av anpassning som behövs ska Försäkringskassan beakta om

- fordonet har lämpliga egenskaper
- det är trafikdugligt under antingen den resterande delen av nioårsperioden eller den återstående brukningstiden
- anpassningen av det kostar mindre och är en mindre ingripande åtgärd än att anpassa ett nytt fordon.

Ovanstående ska vara utgångspunkt för bedömningen när den görs för behov av anpassning som har uppstått:

- under bilstödsperioden
- när bilstödsperioden har löpt ut
- efter att anpassningsbidrag har lämnats till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången.

Bakgrund och överväganden

Bakgrund

Det finns två grunder för när ett fordon kan anses vara olämpligt. Det kan vara olämpligt antingen med hänsyn till den form av anpassning som behövs eller med hänsyn till sitt skick. Om fordonet är olämpligt får Försäkringskassan besluta att inte medge anpassningsbidrag. (Jämför 52 kap. 19 § socialförsäkringsbalken [SFB]) Syftet med det här rättsliga ställningstagandet är att klargöra hur man bedömer om ett fordon är olämpligt att anpassa med hänsyn till den form av anpassning som behövs; när denna bedömning ska göras under bilstödsperioden, när perioden har löpt ut eller när anpassningsbidrag redan har lämnats till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången. Det finns ingen tydlig beskrivning av detta i förarbetena. Detta rättsliga ställningstagande tas fram för att Försäkringskassan behöver ha en gemensam utgångspunkt för att rättstillämpningen ska bli likformig, förutsägbar och rättssäker.

Överväganden

Vid 2020 års reform ändrades bestämmelsen i 52 kap. 19 § andra stycket SFB så att fordonet numera kan anses olämpligt med hänsyn till den form av anpassning som behövs. Det förtydligades därmed att man behöver ta hänsyn till om det valda fordonet är lämpligt att anpassa på det sätt som krävs för att tillgodose personens behov, dvs. om fordonet uppfyller Trafikverkets rekommendationer för fordonsval. Det är alltså formen av anpassning som är avgörande för om en bil är olämplig. (Jämför prop. 2019/20:107 s. 17)

I fortsättningen används begreppet bil i brödtexten, även om fordon används i bestämmelsen.

Hänsyn som tas när anpassningsbidrag lämnas till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången

Enligt förarbetena ska man ta hänsyn till följande när man bedömer om bilen kan anses vara olämplig att anpassa med hänsyn till den form av anpassning som behövs när det är första gången som anpassningsbidrag lämnas till den försäkrade för att anpassa bilen och den försäkrade har möjlighet att välja bil:

Den valda bilen kan anses vara olämplig om den behöver efteranpassas, trots att det finns bilar som har en höjd som inte överstiger 2 050 millimeter och som inte skulle behöva efteranpassas i detta fall. T.ex. om den försäkrade har valt en bil som behöver golvsänkas trots att det finns bilar som inte behöver golvsänkas i detta fall. (Jämför prop. 2019/20:107 s. 21)

Den valda bilen kan anses vara olämplig om anpassningen av den medför betydande merkostnader. Med merkostnader menas extra kostnader för att anpassa en annan bil än de rekommenderade. Merkostnaderna anses vara betydande om det bedöms som sannolikt att de kan komma att uppgå till ett belopp som är högre än prisbasbeloppet för det aktuella året. (Jämför prop. 2019/20:107 s. 21)

Det som har betydelse vid den bedömningen är alltså om efteranpassning inte hade behövts eller om det medför extra kostnader att anpassa bilen.

Hänsyn som bör tas för behov av anpassning som uppstår under bilstödsperioden

När det gäller behov av anpassning som uppstår under bilstödsperioden (jämför 52 kap. 7 § första stycket SFB) och som varken fanns eller kunde förutses när bilen köptes, är det dock inte längre möjligt att välja en ny bil. Det har gjorts vissa uttalanden i förarbetena i ett annat sammanhang om vilka hänsyn som man bör ta. Dessa hänsyn bör vara vägledande för bedömningen.

Den bil som tidigare har bedömts som lämplig och som har gett rätt till anpassningsbidrag bör normalt kunna efteranpassas vid behov som uppstår under innevarande bilstödsperiod. En förutsättning bör vara att bilen fortfarande vid tidpunkten för anpassningen anses ha lämpliga egenskaper och bedöms vara

trafikduglig under resterande del av innevarande nioårsperiod. Hänsyn bör tas till omfattningen och kostnaden av den anpassning som avses. Anpassningar som görs under bilstödsperioden på en lämplig bil bör kunna hålla nere kostnaderna såväl för staten som för den bilstödsberättigade. En sådan anpassning innebär normalt att en ny bil inte behöver köpas före bilstödsperiodens utgång. För den enskilde kan en anpassning av en redan inköpt och anpassad bil också anses innebära en enklare och mer effektiv åtgärd jämfört med ett nybilsinköp med därtill efterföljande anpassning. (Prop. 2019/20:107 s. 25)

Anpassningar av en bil som det tidigare har lämnats anpassningsbidrag för (dvs. en bil som redan har ansetts lämplig) som görs under bilstödsperioden är i vissa fall det mest kostnadseffektiva alternativet. En anpassning under bilstödsperioden innebär i de flesta fall en mindre kostsam och ingripande åtgärd än anpassningar i en ny bil. Genom att staten bekostar anpassningar även under bilstödsperioden senareläggs statens eventuella kostnad för inköpsbidrag i bilstödet för en ny bil. Av det skälet är det också mer kostnadseffektivt att den enskilde trots förändrade behov kan behålla samma bil under hela bilstödsperioden. (Jämför prop. 2019/20:107 s. 30 f.)

Försäkringskassan drar därför slutsatsen att utgångspunkterna för att bedöma om en bil är olämplig med hänsyn till den form av anpassning som behövs bör vara om bilen har lämpliga egenskaper, om den är trafikduglig under den resterande delen av nioårsperioden och om anpassningen kostar mindre och är en mindre ingripande åtgärd än att anpassa en ny bil. Det är alltså bilar som ur ett helhetsperspektiv anses vara fortsatt lämpliga som anpassningsbidrag kan beviljas för.

Vid bedömningen av om anpassningen av bilen kostar mindre och är en mindre ingripande åtgärd bör man ta hänsyn till hur kostnadseffektiv åtgärden är.

Kostnaden för anpassningen bör då bedömas i förhållande till

- bilens återstående brukningstid (den tid som den försäkrade kommer att använda bilen)
- om och när den försäkrade på nytt har möjlighet att få grundbidrag, anskaffningsbidrag eller tilläggsbidrag.

Om den försäkrade har möjlighet att få nytt sådant bidrag inom en kort tid kan det inte anses kostnadseffektivt att bevilja anpassningsbidrag för att anpassa den redan köpta och anpassade bilen.

Hänsyn som bör tas för behov av anpassning som uppstår när bilstödsperioden har löpt ut

I vissa fall ansöker den försäkrade om anpassningsbidrag för att anpassa sin bil efter att bilstödsperioden har löpt ut, och han eller hon inte har beviljats nytt grundbidrag, anskaffningsbidrag eller tilläggsbidrag. Istället för att bedöma om fordonet är trafikdugligt under den resterande delen av nioårsperioden får man då bedöma om bilen kommer att vara trafikduglig under bilens återstående brukningstid. I övrigt gäller samma utgångspunkter för bedömningen enligt ovan. Skulle bilen vara i för dåligt skick kan anpassningsbidrag ändå vägras med hänsyn till det.

Hänsyn som bör tas för behov av anpassning som uppstår efter att anpassningsbidrag har lämnats till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången

I vissa fall beviljas den försäkrade endast anpassningsbidrag inledningsvis. Även då gäller samma utgångspunkter för bedömningen. Det innebär att utgångspunkterna under rubrik ”Hänsyn som bör tas för behov av anpassning som uppstår under bilstödsperioden” gäller för anpassningsbehov som uppstår för den försäkrade innan nio år har gått från den tidpunkt då anpassningsbidrag beviljades till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången. Det innebär också att vad som framgår under rubrik ”Hänsyn som bör tas för behov av anpassning som uppstår när bilstödsperioden har löpt ut” gäller om anpassningsbehovet uppstår när det har gått nio år eller mer från den tidpunkt då anpassningsbidrag beviljades till den försäkrade för att anpassa fordonet för första gången.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

52 kap. 19 § andra stycket SFB.

Proposition 2019/20:107 *Förbättrade möjligheter till bilstöd.*

Mikael Westberg

Frida Öhlén